

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2018

1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Η στρατηγική του Τμήματος Κοινωνιολογίας χαράσσεται με βάση τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος εντός του οποίου πρόκειται να λειτουργήσει. Το περιβάλλον αυτό χαρακτηρίζεται από τα εξής στοιχεία:

1. Από το θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα.
2. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο οποίο εντάσσεται το Τμήμα
3. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Τμήματος

1.1 Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα καθορίζεται από ένα θεσμικό πλαίσιο ιδιαίτερα συγκεντρωτικό που ελέγχεται στενά από το κράτος και δεν αφήνει σημαντικά περιθώρια ακαδημαϊκής και ερευνητικής αυτονομίας στα ΑΕΙ πόσω μάλλον στα επί μέρους Τμήματά τους. Το γεγονός αυτό περιορίζει σημαντικά τα περιθώρια χάραξης μιας αυτόνομης στρατηγικής από το Τμήμα.

1.2 Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι ένα πολυνησιωτικό πανεπιστήμιο και ως τέτοιο παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν τη φυσιογνωμία του. Η νησιωτικότητα θέτει κάποιους περιορισμούς στην προσέλκυση φοιτητών/τριών αλλά και σε επίπεδο ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού, ενώ διαφοροποιεί το κοινωνικό περιβάλλον εντός του οποίου αναπτύσσεται το Πανεπιστήμιο.

1.3 Το Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Το Τμήμα Κοινωνιολογίας προσδιορίζεται από το ιδιαίτερο αντικείμενό του, τους σκοπούς με βάση τους οποίους ιδρύθηκε και το ιδιαίτερο ιστορικό συγκρότησής του.

1.3.1 Κοινωνικές Επιστήμες και Κοινωνιολογία

Οι κοινωνικές επιστήμες, τόσο στη συγκρότησή τους όσο και στην εξέλιξή τους είναι οι επιστήμες που επιχειρούν να διαγνώσουν, να ερμηνεύσουν και να επιλύσουν προβλήματα του κοινωνικού κόσμου, έτσι όπως αυτός διαμορφώνεται σε μια ιστορική περίοδο αναζήτησης χειραφέτησης της ίδιας της κοινωνίας.

Η αναλυτική διάρθρωση του κοινωνικού κόσμου σε κοινωνικό, θεσμικό, οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο αποτελεί πρωταρχικό αντικείμενο της Κοινωνιολογίας και εμφανίζεται στον ένα ή στον άλλο βαθμό σε όλες τις κοινωνιολογικές θεωρίες με εμφανείς τις απόπειρες συνάρθρωσής τους. Κατά τον ίδιο τρόπο η κοινωνική δομή και η κοινωνική δράση βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της κοινωνιολογίας, η οποία, ανεξάρτητα από τις δεδομένες επιρροές που δέχεται, διατηρεί επιστημολογικές αποστάσεις από τα διάφορα

φιλοσοφικά ρεύματα, τις νατουραλιστικές προσεγγίσεις ή τις πολιτισμικές κατευθύνσεις. Και τούτο διότι, τόσο η έννοια του κοινωνικού γεγονότος και της κοινωνικής δομής, όσο και αυτή της κοινωνικής δράσης στη θεσμική συγκρότηση της κοινωνιολογίας και στα έργα των κλασικών της επιστήμης αυτής προδιαγράφουν ένα επιστημονικό αντικείμενο που υπερβαίνει τις ατομικές συμπεριφορές, τη φυσιολογία των ανθρωπίνων πράξεων, ή την πολιτισμική και ιστορική μοναδικότητα κοινωνικών συμβάντων.

Η ιδιαιτερότητα της κοινωνιολογίας στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών συνίσταται στο ότι οι στόχοι της είναι γενικευτικοί καθώς αναζητούν και διερευνούν τόσο την «αντικειμενική δυνατότητα» μέσα από την αιτιοκρατική σημαντικότητα που αποδίδουν οι κοινωνιολόγοι θεωρητικοί και ερευνητές στα κοινωνικά αντικείμενα της παρατήρησής τους όσο και την «υποκειμενική δυνατότητα» μέσα από την αυτόβουλη συμπεριφορά που διαπιστώνουν οι κοινωνιολόγοι της δράσης όταν παρατηρούν τους δρώντες της κοινωνικής μεταβολής.

1.3.2 Σκοπός του Τμήματος Κοινωνιολογίας

Σκοπός του Τμήματος Κοινωνιολογίας (Τ.Κ.) είναι η δημιουργική του συμβολή στην ανάπτυξη της επιστήμης της Κοινωνιολογίας και των επιμέρους κλάδων της, μέσα από την επιστημονική έρευνα, την εκπαίδευση ειδικών επιστημόνων και την ενασχόληση με τα βασικά ζητήματα που απασχολούν την σύγχρονη ελληνική κοινωνία και, ειδικότερα, τις κοινωνίες των νησιών του ελληνικού Αρχιπελάγους και της Ανατολικής Μεσογείου. Η στρατηγική οφείλει να εξειδικεύσει το σκοπό του Τμήματος σε στρατηγικούς στόχους λαμβάνοντας υπόψη τη συγκυρία και το κοινωνικό και επιστημονικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται και λειτουργεί το Τμήμα.

1.3.3 Το ιστορικό ανάπτυξης του Τμήματος

*Το Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου ιδρύθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 83/1984 με το οποίο δημιουργήθηκε και το Πανεπιστήμιο του Αιγαίου. Το Τμήμα παράμεινε ανενεργό έως και το 1994. Με απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου του Αιγαίου την 31.1.1994, συγκροτήθηκε επιτροπή από τους κ.κ.: **Θεμιστοκλή Λέκκα**, Καθηγητή του Τμήματος Περιβάλλοντος, αντιπρόεδρο τότε της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, **Ονούφριο Φαρμακίδη**, Καθηγητή Παντείου Πανεπιστημίου, αναπληρωματικό οριζόμενο μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου του Αιγαίου και **Σωτήρη Χτούρη**, Αναπληρωτή Καθηγητή Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, και αποφασίστηκε η ενεργοποίηση του Τμήματος. Στη συνέχεια, με την υπ.αριθμ. 92/5.12.1997 Απόφαση της Συγκλήτου, ορίστηκε προσωρινή Γενική Συνέλευση και διορίστηκε Πρόεδρος του Τμήματος ο καθηγητής **Κωνσταντίνος Σοφούλης**. Ύστερα από σχετική αναλυτική εισήγηση του Προέδρου της, η Προσωρινή Γενική Συνέλευση, στη 1^η Συνεδρίασή της 28^{ης} Ιουλίου 1997 ενέκρινε το σχέδιο συγκρότησης και το πλαίσιο προγράμματος σπουδών για ενεργοποίηση του Τμήματος. Η έλλειψη των σχετικών θέσεων ΔΕΠ, καθώς επίσης και οι ελλείψεις στην κτιριακή υποδομή του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, εμπόδισαν τη λειτουργία του Τμήματος μέχρι το 1999. Στο πλαίσιο της χρηματοδότησης του Τμήματος από το ΕΠΕΑΕΚ*

συντάχθηκε μια μελέτη σκοπιμότητας για τη δημιουργία του Τμήματος η οποία υιοθετήθηκε από την ΠΓΣ του Τμήματος στην υπ. Αριθμ. ----- συνεδρίαση της. Η μελέτη αυτή χρησιμοποιήθηκε μέχρι το 2009 ως πλαίσιο στρατηγικής του Τμήματος.

Με απόφαση της υπ. Αριθμ.----- Απόφασης της ΠΓΣ του Τμήματος αποφασίστηκε να προχωρήσει το Τμήμα στην συγκρότηση μιας νέας επικαιροποιημένης στρατηγικής και ενός στρατηγικού προγραμματισμού, εν όψει και της επικείμενης αυτονομισής του.

2 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η στρατηγική του Τμήματος περιγράφει τον τρόπο επίτευξης των στόχων του. Η στρατηγική συγκροτείται από επί μέρους στρατηγικές με άμεση αλληλεξάρτηση:

1. Την εκπαιδευτική στρατηγική
2. Την ερευνητική στρατηγική
3. Τη στρατηγική για το ανθρώπινο δυναμικό
4. Τη στρατηγική για τις υποδομές
5. Τη στρατηγική για τη διοίκηση
6. Την οικονομική στρατηγική
7. Τη στρατηγική διασφάλισης ποιότητας

2.1 Στρατηγικοί στόχοι του Τμήματος Κοινωνιολογίας

Οι στρατηγικοί στόχοι του Τμήματος Κοινωνιολογίας, όπως προκύπτουν από την ανάλυση του σκοπού με βάση τον οποίο συγκροτήθηκε είναι:

1. Η ανάπτυξη της κοινωνιολογίας στην Ελλάδα.
2. Η εκπαίδευση ειδικών επιστημόνων και επαγγελματιών για την αγορά εργασίας
3. Η παραγωγή νέας γνώσης και η μελέτη της ελληνικής και ευρωπαϊκής κοινωνίας.
4. Η ενίσχυση της διεπιστημονικής συνεργασίας .
5. Η προσαρμογή στις απαιτήσεις που δημιουργεί η Ευρωπαϊκή ενοποίηση και οι εξελίξεις στην τεχνολογία.

2.1.1 Η ανάπτυξη της κοινωνιολογίας στην Ελλάδα

Για την ικανοποίηση του συγκεκριμένου στόχου χρειάζονται:

(α). Η εκπαίδευση ειδικευμένων επιστημόνων, *προσανατολισμένων σε ακαδημαϊκή και ερευνητική σταδιοδρομία*, με σκοπό τη διευρυνόμενη αναπαραγωγή της επιστημονικής κοινότητας της χώρας. Ο στόχος αυτός εξυπηρετείται κυρίως μέσα από την οργάνωση των μεταπτυχιακών σπουδών και της έρευνας, όπου εκπαιδεύονται και αναπτύσσονται **επιστήμονες ικανοί να χειρίζονται έγκυρα και αξιόπιστα τόσο την κοινωνιολογική θεωρία όσο και τη μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών και ειδικότερα τις μεθόδους και τεχνικές της εμπειρικής κοινωνικής έρευνας**. Το ΠΠΣ διαδραματίζει έναν ουσιαστικό ρόλο στη βασική προετοιμασία των πτυχιούχων καθιστώντας τους/τις ικανούς/ές να ακολουθήσουν μια τέτοια σταδιοδρομία. Αυτή η βασική κοινωνιολογική εκπαίδευση είναι δυνατόν να συμπληρώνεται με μια γενική παιδεία με μαθήματα που θα προσφέρονται από άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ή άλλων ελληνικών πανεπιστημίων (στο πλαίσιο διμερών συμφωνιών, όπως έχει ήδη συμβεί με το πανεπιστήμιο Κρήτης) ή, τέλος, και από άλλα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια (στο πλαίσιο υποχρεωτικής παρακολούθησης προγραμμάτων σπουδών σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Erasmus).

(β) Η διασφάλιση του κύρους της κοινωνιολογικής επιστήμης στη χώρα μας, μέσα από την παραγωγή υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου ικανού να επιτύχει τη διεθνή αναγνώριση, την παραγωγή έργου ωφέλιμου για την ελληνική κοινωνία και την προβολή του έργου του Τμήματος.

(γ) Η διασφάλιση της αυτονομίας του Τμήματος απέναντι στις παρεμβάσεις του κράτους και του ιδιωτικού τομέα.

(δ) Η διασφάλιση πόρων για τις δραστηριότητες του Τμήματος. Η αποκλειστική εξάρτηση από τους δημόσιους πόρους, περιορίζει συχνά τις δυνατότητες χάραξης αυτοδύναμης πολιτικής.

2.1.2 Η εκπαίδευση νέων επιστημόνων για τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας

Οι στόχοι αυτοί πρέπει να εξυπηρετούν την προσαρμογή της εκπαιδευτικής και ερευνητικής δραστηριότητας του Τμήματος σε έναν εθνικό καταμερισμό εργασίας ανάμεσα στα Τμήματα Κοινωνιολογίας και τα Τμήματα των λοιπών κοινωνικών επιστημών. Πιο συγκεκριμένα:

(α) **Η εκπαίδευση ειδικών επιστημόνων ικανών να συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγική διαδικασία, σε θέσεις από όπου μπορούν να συνεισφέρουν στον εκσυγχρονισμό των κοινωνικών δομών καθώς και διοικητικών και πολιτικών θεσμών και της αυτοδιοίκησης και των**

(β) Ο εφοδιασμός των αποφοίτων του με γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρίες που θα τους παρέχουν τη δυνατότητα ευχερούς προσαρμογής τους στις δυναμικές ανάγκες της κοινωνίας, του πολιτισμού και της οικονομίας έξω από συντεχνιακές ή φορμαλιστικές αγκυλώσεις.

(γ) Η διασφάλιση της ποιότητας και της πληρότητας των σπουδών αλλά και η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών σε όλους τους φοιτητές και φοιτήτριες του Τμήματος.

2.1.3 Η παραγωγή νέας γνώσης και η μελέτη της ελληνικής και ευρωπαϊκής κοινωνίας

Η παραγωγή νέας γνώσης περιλαμβάνει:

1. Την παραγωγή νέας επιστημονικής γνώσης σε επιλεγμένα πεδία των κοινωνικών επιστημών. Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη σκοπιμότητας με βάση την οποία συγκροτήθηκε το Τμήμα έθεσε ως προτεραιότητα τους ακόλουθους ερευνητικούς στόχους:

(α) Τη βελτίωση των μεθόδων και των εφαρμογών της κοινωνικής έρευνας σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της κοινωνιολογικής θεωρίας.

(β) Τη συστηματική μελέτη της σύγχρονης ελληνικής και ευρωπαϊκής κοινωνίας, με τη χρήση εξελιγμένων μέσων θεωρητικής και εμπειρικής έρευνας.

(γ) Την έρευνα σε ζητήματα που σχετίζονται με την κοινωνική ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής στις πόλεις και τον αγροτικό χώρο.

(δ) Τη μελέτη σύγχρονων ζητημάτων κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής ανάπτυξης σε άμεση συνάφεια με τα προβλήματα του περιβάλλοντος και του πολιτισμού των αστικών χώρων και της περιφέρειας.

2. Την παραγωγή νέας γνώσης με σκοπό την αντιμετώπιση προβλημάτων και αναγκών της ελληνικής και της ευρύτερης ευρωπαϊκής κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα:

(α) Τη συστηματική και βάσει σχεδίου σύνδεση των ερευνητικών δραστηριοτήτων του με τις παραγωγικές και λειτουργικές απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας και τη συμμετοχή του ακαδημαϊκού δυναμικού του σε ερευνητικά προγράμματα και προγράμματα εφαρμογής, καθώς επίσης και σε δραστηριότητες επιστημονικής συμβουλευτικής (consultancy).

(β) Τη συμμετοχή του σε δραστηριότητες που αποβλέπουν στην ανάπτυξη της κοινωνικής εγρήγορσης και κοινωνικής κριτικής για θέματα και προβλήματα που σχετίζονται με τον κοινωνικό αποκλεισμό, την ποιότητα ζωής, τις κοινωνικές διακρίσεις, τη θέση των κοινωνικά αποκλεισμένων υποκειμένων και γενικότερα για κρίσιμα θέματα του κοινωνικού γίγνεσθαι.

(γ) Τη συμβολή στην αντιμετώπιση προβλημάτων που δημιουργούνται από την ένταξη της ελληνικής κοινωνίας στην ΕΕ και από τις ιδιαιτερότητες των τοπικών κοινωνιών

2.1.4 Η ενίσχυση της διεπιστημονικής συνεργασίας

Η κοινωνία είναι το αντικείμενο έρευνας όλων των κοινωνικών επιστημών. Η ενίσχυση της διεπιστημονικής συνεργασίας των γνωστικών αντικειμένων της κοινωνιολογίας με τα υπόλοιπα αντικείμενα των κοινωνικών επιστημών είναι απαραίτητη για να μπορέσει η κοινωνιολογία να επιτύχει το επίπεδο ολοκλήρωσης που θα επιτρέψει την ουσιαστική της παρέμβαση στα κοινωνικά δρώμενα.

Μια σειρά από υβριδικά γνωστικά αντικείμενα διαμορφώνονται σήμερα ως αποτέλεσμα της συνεργασίας ανάμεσα στις κοινωνικές επιστήμες και σε άλλους επιστημονικούς κλάδους.

Η διεπιστημονικότητα του εκπαιδευτικού και ερευνητικού κεντρικού στόχου του Τμήματος διασφαλίζεται:

1. Από την παρουσία εντός του Τμήματος γνωστικών αντικειμένων, τα οποία, αν και δεν προέρχονται αρχικά από την κοινωνιολογία, ενσωματώνονται ωστόσο σε αυτήν και ενισχύουν, τόσο την επιστημονική της δομή όσο και τη δυνατότητά της να ανταποκριθεί με μεγαλύτερη ευχέρεια και αποτελεσματικότητα στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα.
2. Από τη διατηρηματική συνεργασία που αναπτύσσει το Τμήμα με άλλα Τμήματα του ιδίου αλλά και διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων.

2.1.5 Η ένταξη του Τμήματος σε μια ευρωπαϊκή προοπτική

Το Τμήμα οφείλει να ανταποκρίνεται και να συμμετέχει ενεργά στις συνέργειες που αναπτύσσονται ανάμεσα στα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα.

Παράλληλα, καθίσταται αναγκαίο, το πρόγραμμα του Τμήματος να προσαρμόζεται στις ανάγκες όχι μόνο της εθνικής αλλά και της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας.

Η στρατηγική του Τμήματος οφείλει να μην απομονώνει και περιθωριοποιεί τους/τις φοιτητές/τριες και πτυχιούχους του από τα λοιπά πεδία των κοινωνικών επιστημών, αλλά να τους προτρέπει στην απόκτηση διεπιστημονικών γνώσεων έτσι ώστε να τους καθιστά ικανούς/ές :

A. Να αποδείξουν ανά πάσα στιγμή την εξειδικευμένη επιστημονική τους κατάρτιση, που τους επιτρέπει να ανταποκριθούν σε όλες τις πτυχές της έρευνας, κάτι που συμβαίνει άλλωστε σε όλα τα Τμήματα Κοινωνιολογίας των πιο γνωστών ευρωπαϊκών πανεπιστημίων με σημαντική προϊστορία στη θεραπεία των σχετικών επιστημονικών αντικειμένων και

B. Να είναι ανταγωνιστικοί/ές στο πλαίσιο των ευκαιριών που προσφέρονται τόσο από την ελληνική όσο και από την ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

2.1.6 Η ενίσχυση των σχέσεων του Τμήματος με άλλα Τμήματα

Η αυτονομία του επιστημονικού πεδίου επιβάλλει τη σύνδεση των επιστημονικών πρακτικών του Τμήματος με την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα και τη διεθνή παρουσία του Τμήματος. Στο βαθμό που το Τμήμα αποτελεί μέρος της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας απαιτείται η συνεργασία του με τα άλλα ομοειδή και συγγενή Τμήματα της χώρας.

2.1.6.1 Τα Τμήματα κοινωνιολογίας στην Ελλάδα

Η χώρα διαθέτει σήμερα τρία Τμήματα Κοινωνιολογίας καθώς και ορισμένα ακόμη συγγενή τμήματα στο χώρο των κοινωνικών επιστημών. Η συνύπαρξη πολλών διαφορετικών Τμημάτων, παράλληλα με το σημαντικό εύρος του πεδίου της κοινωνιολογίας, δημιουργεί την ανάγκη εξειδίκευσης και διαφοροποιήσεων στο πρόγραμμα σπουδών αλλά και στο ερευνητικό πρόγραμμα των διαφόρων Τμημάτων. Ταυτόχρονα ωστόσο **καθίσταται αναγκαίος ο συντονισμός των Τμημάτων ώστε να δημιουργηθεί ένας κοινός πυρήνας βασικών γνώσεων που να υποστηρίζεται από όλα τα Τμήματα.**

2.1.6.2 Ένταξη του Τμήματος στη δομή του Πανεπιστημίου

Το Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου συμπληρώνει και εναρμονίζεται με τις υπάρχουσες δομές των Σχολών Κοινωνικών Επιστημών και Περιβάλλοντος της Πανεπιστημιακής Μονάδας Μυτιλήνης.

Το Τ.Κ. συνδέεται αρμονικά με τα υπόλοιπα Τμήματα της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών (Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, Γεωγραφίας, Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας), σύμφωνα με τον ακαδημαϊκό σχεδιασμό του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Το Τ.Κ. είναι σε θέση για το λόγο αυτό, να αναπτύξει πολλαπλές σχέσεις συνεργασίας, όπως κοινά και συμπληρωματικά μαθήματα, σύνδεση μεταπτυχιακών προγραμμάτων, κοινά ερευνητικά προγράμματα, κοκ. Από τη συνεργασία αυτή προβλέπεται μια σημαντική εξοικονόμηση πόρων και ανθρώπινου δυναμικού. Ταυτόχρονα, η αύξηση της ποικιλίας και συνθετότητας των μαθημάτων και των σεμιναρίων θα συμβάλει στην περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας των σπουδών στο σύνολο της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών.

2.2 Οι επιλογές για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων

Οι βασικές επιλογές στις οποίες βασίζεται η επίτευξη των στρατηγικών στόχων είναι:

2.2.1 Η χάραξη μιας σταθερής στρατηγικής

Το Τμήμα οφείλει να λειτουργεί και να αναπτύσσεται με βάση ένα σταθερό πλαίσιο αναφοράς, το οποίο συγκροτείται από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, και την στρατηγική του. Η χάραξη και η υλοποίηση μιας **σταθερής στρατηγικής**, η οποία αλλάζει μόνο μέσα από ειδικές διαδικασίες που προβλέπονται από τον εσωτερικό κανονισμό του Τμήματος - και όχι μέσα από επί μέρους αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης χωρίς την απαιτούμενη για αυτό προετοιμασία - διασφαλίζει τη σταθερή πορεία του Τμήματος και αποφεύγει ταλαντεύσεις, με βάση πιθανές σκοπιμότητες ή επιλογές της στιγμής που διαταράσσουν μια σταθερή πορεία. Ο εσωτερικός κανονισμός του Τμήματος, προβλέπει τις ειδικές διαδικασίες αλλαγής της στρατηγικής διασφαλίζοντας ταυτόχρονα τόσο τη σταθερότητα και τη συνεκτικότητά της, όσο και τη δυνατότητα προσαρμογής της στην μεταβαλλόμενη κοινωνική πραγματικότητα. Οι διαδικασίες προβλέπουν τόσο τη συντεταγμένη αναθεώρησή της όσο και την εξειδίκευσή της μέσα από τους προβλεπόμενους επιχειρησιακούς και λειτουργικούς προγραμματισμούς του Τμήματος.

2.2.2 Η ανάπτυξη μιας συνεκτικής ερευνητικής και εκπαιδευτικής στρατηγικής

Η ανάπτυξη των προπτυχιακών σπουδών δεν μπορεί να είναι ο αποκλειστικός άξονας για την ανάπτυξη ενός σύγχρονου Τμήματος. Τόσο οι μεταπτυχιακές σπουδές, όσο και η συστηματική ερευνητική δραστηριότητα συγκροτούν δύο ακόμη βασικούς άξονες στους οποίους πρέπει να βασίζεται στο εξής η στρατηγική του Τμήματος.

Για να αντιμετωπισθεί η ανάγκη επαγγελματικής αποτύπωσης των σπουδών χωρίς να αποδυναμωθεί η επιστημονική φυσιογνωμία του Τμήματος γίνεται μια νέα προσπάθεια για τον προσδιορισμό της σχέσης επιστημονικής εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης

2.2.3 Η συστηματική οργάνωση της ακαδημαϊκής λειτουργίας με τη βοήθεια Τομέων.

Η οργάνωση και βελτιστοποίηση της ακαδημαϊκής λειτουργίας του Τμήματος βασίζεται στην ανάπτυξη **Τομέων**. Οι τομείς είναι στοιχειώδεις δομές ακαδημαϊκής οργάνωσης που έχουν ως κύριο στόχο την αποτελεσματικότερη οργάνωση του ερευνητικού και του εκπαιδευτικού έργου. Οι Τομείς οφείλουν να αποτελούν τους βασικότερους συνδετικούς κρίκους μεταξύ της έρευνας, των προπτυχιακών και των μεταπτυχιακών σπουδών. Οι τομείς συγκροτούνται με βάση τη συγγένεια ανάμεσα στα γνωστικά αντικείμενα των μελών τους με στόχο την ολοκλήρωση των γνωστικών αντικειμένων σε ευρύτερες επιστημονικές ενότητες που υποστηρίζουν την εκπαιδευτική και την ερευνητική στρατηγική του Τμήματος. Η συγκρότηση των Τομέων μπορεί επομένως να βασίζεται είτε στη θεματική συγγένεια των γνωστικών αντικειμένων, είτε στη θεματική τους συμπληρωματικότητα, ώστε να συνθέτουν ένα ευρύτερο γνωστικό αντικείμενο. **Με τη δημιουργία των τομέων επιχειρείται η ανασύνθεση γνωστικών αντικειμένων που η υπερβολική εξειδίκευση έχει αποδομήσει.** Η

ανασύνθεση αυτή καθιστά δυνατή τη βελτίωση του εκπαιδευτικού προγράμματος, επανεισάγοντας σχέσεις ανάμεσα στα μαθήματα, και την ερευνητική στρατηγική. Κάτω από αυτή την οπτική η οργάνωση του Τμήματος σε Τομείς μπορεί να γίνει με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Για την ορθή κατανομή των γνωστικών αντικειμένων σε τομείς είναι ανάγκη να χρησιμοποιηθεί ως πρώτο κριτήριο η καλύτερη υποστήριξη της στρατηγικής του Τμήματος. Όπως η στρατηγική ενός Τμήματος έχει πάντα ένα συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα, έτσι και η οργάνωση του Τμήματος σε Τομείς πρέπει να έχει και αυτή συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα. Η ριζική αναθεώρηση της στρατηγικής μπορεί επομένως να σημαίνει και ριζική αναθεώρηση των Τομέων του Τμήματος.

Με δεδομένο ότι στον ορίζοντα υλοποίησης της συγκεκριμένης στρατηγικής ο αριθμός των μελών ΔΕΠ του Τμήματος θα είναι της τάξης των 16 με 20 και ότι η εύρυθμη λειτουργία τους απαιτεί 5 περίπου μέλη ανά τομέα, ο αριθμός τομέων του Τμήματος δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 4. Η παρούσα στρατηγική προβλέπει τη λειτουργία των ακόλουθων Τομέων:

- α. Τομέας Μεθοδολογίας και Επιστημολογίας των Κοινωνικών Επιστημών
- β. Τομέας Πολιτικής Κοινωνιολογίας
- γ. Τομέας Κοινωνικής Διαφοροποίησης και Εφαρμοσμένων Πολιτικών
- δ. Τομέας Ποιότητας Ζωής, Πολιτισμού και Περιβάλλοντος

Οι **Τομείς** είναι ακαδημαϊκές συλλογικότητες που συγκροτούνται εθελοντικά και με στόχο την καλύτερη οργάνωση του προπτυχιακού και των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών καθώς και της ερευνητικής στρατηγικής του Τμήματος. Συγκροτούνται μετά από έγγραφη πρόταση τουλάχιστον 3 μελών ΔΕΠ του Τμήματος στην οποία αναφέρεται ο τίτλος και περιγράφεται αναλυτικά το αντικείμενο του οιονεί τομέα καθώς και η σκοπιμότητα δημιουργίας του, δηλαδή η συμβολή του στο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο του Τμήματος. Το αντικείμενο κάθε Τομέα πρέπει να είναι διακριτό και να μην επικαλύπτεται με το αντικείμενο των άλλων. Αν κάποιος Τομέας μείνει με λιγότερα από 3 μέλη αυτομάτως διαλύεται. Τα μέλη ενός Τομέα τα οποία βρίσκονται σε άδεια υπολογίζονται ως μέλη του.

Κάθε μέλος ΔΕΠ μπορεί να μετέχει αποκλειστικά σε έναν μόνο οιονεί τομέα, ή να μην μετέχει σε κανένα. Οποιοδήποτε μέλος ΔΕΠ μπορεί να αποχωρήσει από έναν οιονεί τομέα εφόσον το επιθυμεί. Ένα μέλος ΔΕΠ που δεν ανήκει σε οιονεί τομέα μπορεί να προσχωρήσει σε έναν εφόσον αυτό γίνει αποδεκτό από την πλειοψηφία των μελών του οιονεί τομέα. Η ένταξη ενός μέλους ΔΕΠ σε (οιονεί) τομέα του Τμήματος είναι συνάρτηση τόσο των επιστημονικών του ενδιαφερόντων, όσο και των αντικειμενικών προσδιορισμών της επιστημονικής γνωστικής κατεύθυνσης, έτσι όπως συγκροτείται στην επιστήμη, αλλά και της περαιτέρω εμβάθυνσης και διεύρυνσης του γνωστικού αντικειμένου που υποστηρίζει και αποτυπώνεται στο διορισμό του (ΦΕΚ).

Ο σχεδιασμός των Τομέων και της στρατηγικής στελέχωσης του Τμήματος, ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες στελέχωσης, δηλαδή:

1. Δυνατότητα λειτουργίας με λιγότερους διδάσκοντες και αυξημένη ανάγκη για τεχνικό και βοηθητικό εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό
2. Ανάγκη διοικητικής οργάνωσης και σε ένα χαμηλότερο διοικητικό επίπεδο, η οποία να ανταποκρίνεται ωστόσο στα νέα δεδομένα. Οι τομείς αξιοποιούνται ως εργαλείο για την οργάνωση των σπουδών και της έρευνας.

2.2.4 Η συστηματική αξιολόγηση του τμήματος

Η εσωτερική αξιολόγηση καθίσταται κεντρικό εργαλείο για τον έλεγχο της πορείας του Τμήματος. Ο ρόλος της ΟΜΕΑ του Τμήματος αποδεικνύεται κρίσιμος εν προκειμένω.

2.3 Η εκπαιδευτική στρατηγική

Η εκπαιδευτική στρατηγική του Τμήματος Κοινωνιολογίας εξυπηρετεί δύο οργανικά συνδεδεμένους εκπαιδευτικούς στόχους: Τον στόχο της *αυστηρά επιστημονικής εκπαίδευσης*, που συνεπάγεται υψηλών προδιαγραφών θεωρητική και μεθοδολογική εκπαίδευση και τον στόχο της επαγγελματικής κατάρτισης, που συνεπάγεται εκπαίδευση και κατάρτιση σε πρακτικά πεδία, όπου αντιμετωπίζονται πραγματικά προβλήματα των χώρων, στους οποίους αναμένεται να απασχοληθούν και να δραστηριοποιηθούν οι πτυχιούχοι του Τμήματος. Η επιστημονική εκπαίδευση απαιτεί από τη φύση της μια εμβέλεια που ξεπερνά τα εθνικά όρια. Στόχος της επαγγελματικής κατάρτισης είναι η εξασφάλιση των εφοδίων που απαιτεί η επαγγελματική σταδιοδρομία στην **ευρωπαϊκή και στην εθνική αγορά εργασίας**, καθώς και η υποκειμενική δραστηριοποίηση σε τομείς κοινωνικής παρέμβασης. Η εκπαιδευτική στρατηγική του Τμήματος έχει σχεδιαστεί ώστε να περιλαμβάνει τόσο τις προπτυχιακές όσο και τις μεταπτυχιακές σπουδές καθώς και την εκπόνηση διδακτορικών και μεταδιδακτορικών διατριβών.

Οι απαντήσεις που το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών μπορεί να δώσει στην οργάνωση της συνολικής επιστημονικής εκπαίδευσης στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία αλλά και της έρευνας δεν μπορεί να είναι πλέον επαρκείς. Ο ρόλος του Πανεπιστημίου έχει πλέον αλλάξει. Στη σημερινή συγκυρία είναι λοιπόν απολύτως απαραίτητο η στρατηγική του Τμήματος να αποκτήσει μια ερευνητική διάσταση, που μπορεί να εμπλουτίζει και να υπερβαίνει τους στόχους του ΠΠΣ και συγχρόνως να περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την οργάνωση των μεταπτυχιακών σπουδών ως βασικό άξονα. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της στρατηγικής του Τμήματος εντάσσονται αφενός το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών και αφετέρου τα ΠΜΣ και η ερευνητική στρατηγική του Τμήματος. Βασική επιδίωξη είναι η συμπληρωματικότητα της παρεχόμενης γνώσης με την οργανική σύνδεση ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα συγκρότησής της μέσα στο Τμήμα. Επιπλέον, η εκπαιδευτική στρατηγική του Τμήματος τουλάχιστον σε μεταπτυχιακό επίπεδο πρέπει να συνδεθεί με την ερευνητική του στρατηγική.

Το εκπαιδευτικό αντικείμενο του Τμήματος Κοινωνιολογίας θα περιλαμβάνει μαθήματα που αφορούν τόσο στην κοινωνιολογική θεωρία όσο και στην εμπειρική έρευνα. Πιο συγκεκριμένα:

- **ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ:** Τα μαθήματα αυτά θα παρέχουν τις απαραίτητες βασικές θεωρητικές γνώσεις. Η διδασκαλία των μαθημάτων της γενικής θεωρίας θα προετοιμάσει την ένταξη των νέων επιστημόνων στο συγκεκριμένο επιστημονικό χώρο και θα συμβάλει στη βαθύτερη κατανόηση της κοινωνιολογίας (Κατανόηση με πληρότητα, περιεκτικότητα και υψηλό βαθμό γενίκευσης των γενικών θεωρητικών

προτύπων/υποδειγμάτων. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των σύγχρονων θεωρητικών συζητήσεων της Κοινωνιολογίας και συναφών επιστημονικών αντικειμένων και ενεργή συμμετοχή στα σχετικά φόρα).

- **ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ:** Όπως τα μαθήματα της κοινωνιολογικής θεωρίας εξοικειώνουν τους φοιτητές με τα βασικά θεωρητικά εργαλεία, τις έννοιες και τις θεωρίες της κοινωνιολογίας, έτσι και τα μαθήματα που αφορούν στη μεθοδολογία της εμπειρικής κοινωνικής έρευνας τους εξοικειώνουν με τις ιδιαίτερες μεθόδους και τεχνικές της εμπειρικής έρευνας στη διερεύνηση κοινωνικών συνθηκών, διαδράσεων και γεγονότων. Οι μέθοδοι της εμπειρικής έρευνας, ποσοτικές ή ποιοτικές, υποστηρίζονται σήμερα από μαθηματικά και πληροφορικά εργαλεία και υποδομές απαραίτητες για να μπορούν οι φοιτητές/τριες και μελλοντικοί/ές επιστήμονες να ανταποκριθούν στις ανάγκες και στις απαιτήσεις της σύγχρονης επιστημονικής κοινωνιολογικής έρευνας. Ωστόσο, η γνώση των μεθόδων και των τεχνικών δεν είναι ανεξάρτητη από τη γνώση της επιστημολογίας των κοινωνικών επιστημών και της κοινωνιολογίας της γνώσης. Ακόμη πρέπει να σημειώσουμε ότι κοινωνιολογική θεωρία και μεθοδολογία είναι στενά συνδεδεμένες και από κοινού συγκροτούν το επιστημονικό αντικείμενο της κοινωνιολογίας. Η θετικιστική προσέγγιση που αποσυνέδε τις τεχνικές και τις μεθόδους της εμπειρικής έρευνας από την κοινωνιολογική θεωρία έχει σήμερα εν πολλοίς εγκαταλειφθεί.
- **ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΕ ΕΙΔΙΚΑ ΥΠΟΠΕΔΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ:** Τα μαθήματα της κοινωνιολογικής θεωρίας και της μεθοδολογίας πλαισιώνονται από ορισμένα μαθήματα που αφορούν ειδικά υποπεδία της κοινωνιολογίας. Για να ικανοποιηθεί ο στόχος του Τμήματος που αφορά την ανάλυση και τη μελέτη της ελληνικής κοινωνίας, **το Τμήμα πρέπει να εξειδικευθεί και να στραφεί σε συγκεκριμένες πλευρές της εφαρμοσμένης κοινωνιολογίας και να αντιμετωπίσει συγκεκριμένα προβλήματα της ελληνικής και της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Τέτοια προβλήματα μπορεί να είναι η φτώχεια, τα προβλήματα των πόλεων, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η περιθωριοποίηση, η κοινωνική, εθνοτική και πολιτισμική σύγκρουση, η μετανάστευση, η διάχυση της γνώσης και της πληροφορίας, η κατανομή της πολιτικής και πολιτισμικής επιρροής, οι χρήσεις του ελεύθερου χρόνου, η δημιουργία νέων κοινωνικών ελίτ και κέντρων εξουσίας, τα προβλήματα του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, τα θέματα της νεότητας και της νεανικής παραβατικότητας.**

2.3.1 Το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ)

Το ΠΠΣ, αδυνατώντας για λόγους αντικειμενικούς να καλύψει το συνολικό φάσμα του επιστημονικού πεδίου της κοινωνιολογίας, τείνει να καλύψει έναν βασικό πυρήνα

αυτού του φάσματος. Ο πυρήνας αυτός είναι σωστό να προσδιορίζεται από το Τμήμα σε διάλογο με τα άλλα Τμήματα Κοινωνιολογίας.

Το ΠΠΣ πρέπει να υπηρετεί δύο αλληλένδετους, πλην όμως διακριτούς στόχους:

1. Να δίνει την ευκαιρία στους/στις φοιτητές/τριες να αποκτήσουν μια στέρεη θεωρητική γνώση και ικανή μεθοδολογία επιστημονικής αναζήτησης,
2. να προικίζει τους/τις φοιτητές/τριες με δεξιότητες και πρακτικές γνώσεις που τους εξασφαλίζουν επαγγελματικό και επιστημονικό προφίλ για το οποίο υπάρχει ζήτηση τόσο στην αγορά εργασίας όσο και σε πεδία κοινωνικής παρέμβασης και δραστηριοποίησης (κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία, εθελοντισμός, μετανάστευση, ενσωμάτωση κοκ.). Παράλληλα ένας/μια απόφοιτος/η του Τμήματος θα πρέπει να έχει αποκτήσει ήδη από τις σπουδές του/της την ικανότητα να εξειδικεύεται διαρκώς ως προς τις επαγγελματικές του δεξιότητες για να προσαρμόζεται έτσι στις αλλαγές των κοινωνικών συνθηκών και στις μεταβολές της αγοράς εργασίας και των πεδίων παρέμβασης

Ο συνδυασμός των δύο αυτών στόχων δεν είναι φυσικά εύκολος. Τον στόχο της θεωρητικής επιστημονικής και της γενικής μεθοδολογικής εκπαίδευσης υπηρετούν κυρίως τα υποχρεωτικά μαθήματα του Προγράμματος, ενώ η επαγγελματική προετοιμασία και κατάρτιση επιδιώκεται μέσα από τον οργανωμένο συνδυασμό μαθημάτων επιλογής (υποχρεωτικών και όχι, καθώς και σεμιναριακών).

Βασικό στοιχείο για την επιτυχία του εκπαιδευτικού έργου είναι και η σταθερότητα του προγράμματος σπουδών. Λόγω της μεταβατικής φάσης στην οποία ευρίσκετο το Τμήμα μέχρι κάποιου σημείου το ΠΠΣ μετασχηματιζόταν συστηματικά ώστε να μπορούσε να ανταποκριθεί στις δυνατότητες του υπάρχοντος στελεχικού δυναμικού. Αντιθέτως, στην παρούσα περίοδο είναι επιβεβλημένη η σταθερότητα του Προγράμματος Σπουδών για την καλύτερη λειτουργία και αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών και ερευνητικών στόχων του Τμήματος και για τον καλύτερο και ευκρινή προσανατολισμό των φοιτητών. Το ΠΠΣ πρέπει να παραμένει σταθερό για ολόκληρο τον ορίζοντα που καλύπτει η στρατηγική ή στην χειρότερη περίπτωση για 4 τουλάχιστον χρόνια. Βασικό στοιχείο για να επιτευχθεί αυτό το ζητούμενο είναι να αποδεσμευτούν οι αλλαγές του ΠΠΣ από τις προσλήψεις νέων μελών ΔΕΠ. Οι προσλήψεις πρέπει να ακολουθούν το ΠΠΣ και τις ανάγκες του Τμήματος και όχι αντίστροφα.

2.3.1.1 Η επαγγελματική φυσιογνωμία του πτυχιούχου

Το Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου παρέχει εξειδίκευση στην εμπειρική έρευνα. Οι πτυχιούχοι του Τμήματος Κοινωνιολογίας θα είναι κοινωνικοί επιστήμονες με **πιστοποιημένες ικανότητες στη βασική και την εφαρμοσμένη κοινωνική έρευνα**. Θα διαθέτουν, πέρα από τις ουσιαστικές θεωρητικές κοινωνιολογικές γνώσεις, την ικανότητα να σχεδιάζουν, να διαχειρίζονται και να υλοποιούν σχέδια έρευνας και κοινωνικών πολιτικών. Η ικανότητά αυτή θα επιτρέπει στον/στην φοιτητή/ήτρια είτε να συνεχίσει με επιτυχία τις σπουδές με στόχο μια

ακαδημαϊκή ή ερευνητική σταδιοδρομία είτε να ενταχθεί με επιτυχία στον επαγγελματικό και κοινωνικό στίβο.

Εδώ και πολλά χρόνια στη χώρα μας η κοινωνιολογία, ως επιστήμη μελέτης κατανόησης και πρακτικής αντιμετώπισης των κοινωνικών ζητημάτων, ανοίγει επαγγελματικές προοπτικές σε πολλούς νέους ανθρώπους. Ο νέος κοινωνιολόγος έχει τη θέση του, αν και οφείλει να παλέψει για αυτό, στη νέα οικονομία που είναι υπό διαμόρφωση μετά την κρίση και στην πατρίδα μας: μια οικονομία που βασίζεται στη γνώση και στις υψηλού επιπέδου υπηρεσίες από ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό κοινωνικό κράτος με άξονα τον πολίτη.

Τόσο στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και στην τοπική αυτοδιοίκηση όσο και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας που απαιτούν υψηλή ειδίκευση, ικανότητες προσαρμογής, ευελιξία, ερευνητική κατάρτιση, πνεύμα συνεργασίας και επικοινωνίας και ποιότητα σκέψης. Ο ταχύς μετασχηματισμός της κοινωνίας και του κράτους (αγορά εργασίας, σύστημα των κοινωνικών ασφαλίσεων, σύστημα υγείας, κοινωνική πρόνοια, πολιτικές πρόληψης κατά των ναρκωτικών και της εγκληματικότητας, κοινωνική έρευνα, κλπ.) απαιτεί νέα δυναμικά στελέχη από το χώρο των κοινωνικών επιστημών. Σπουδές οι οποίες συνδυάζουν θεωρητική παιδεία και ερευνητική κατάρτιση με χρήση των νέων τεχνολογιών και μεθόδων, αποτελούν προϋποθέσεις γι' αυτή τη νέα αγορά εργασίας και την ποιοτική της εξέλιξη.

Στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου ο/η φοιτητής/τρια εξοικειώνεται με αυτή την νέα πραγματικότητα. Προετοιμάζεται να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες και τις ευκαιρίες των καιρών. Αποκτά έτσι αυτοπεποίθηση για να ασκήσει την Κοινωνιολογία ως επάγγελμα σε θέσεις αιχμής:

- Ως επιτελικό στέλεχος και επιστημονικός συνεργάτης Οργανισμών όπως Υπουργεία, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, Νοσοκομεία, Υπηρεσίες Υγείας κλπ, σε θέματα κοινωνικών πολιτικών, υγείας, κοινωνικής ασφάλισης, απασχόλησης, πρόνοιας, πρόληψης κατά των ναρκωτικών και της εγκληματικότητας, καθώς και στις διάφορες ερευνητικές δραστηριότητες κρατικών και ιδιωτικών φορέων που αναλαμβάνουν την εκπόνηση εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα.
- Ως στέλεχος, επιστημονικός συνεργάτης και σύμβουλος Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμους και Περιφέρειες) σε θέματα τοπικής ανάπτυξης, κοινωνικού αποκλεισμού και κοινωνικής συνοχής.
- Ως στέλεχος εκπαιδευτικών οργανισμών και φορέων μεταναστευτικής πολιτικής.
- Ως σύμβουλος σε κοινωνικές υπηρεσίες, πολιτιστικούς και αθλητικούς οργανισμούς, μέσα επικοινωνίας.
- Ως σχεδιαστής και αξιολογητής έρευνας σε μεγάλα ερευνητικά προγράμματα που συνδέονται με την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας, την ανάπτυξη της περιφέρειας και ιδιαίτερα της νησιωτικής Ελλάδας.
- Ως εκπαιδευτικός στην κοινωνιολογία και τις κοινωνικές επιστήμες στη μέση εκπαίδευση, στην κατάρτιση ενηλίκων και αλλού.
- Ως στέλεχος στα ΜΜΕ, στην παραγωγή προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα.

- Ως στέλεχος σε υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε θέματα κοινωνικών προγραμμάτων (μετανάστευση, υγεία, πρόνοια, ανεργία κοκ.) και εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προγραμμάτων και ευκαιριών.
- Ως στέλεχος σε εταιρείες δημοσκοπήσεων, ερευνών, κοινωνικών μελετών και προγραμμάτων, εφαρμοσμένων ευρωπαϊκών προγραμμάτων και ειδικών δράσεων.
- Ως ειδικός σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, σχετικά με θέματα σχεδιασμού και διαχείρισης προγραμμάτων και πρωτοβουλιών παρέμβασης σε κοινωνικές, πολιτισμικές, οικολογικές και πολιτικές δραστηριότητες, σε Ινστιτούτα ή θεσμούς που ασχολούνται με θέματα όπως ισότητα, μετανάστευση, πολιτική, καθώς και σε Ινστιτούτα Δια Βίου Μάθησης, Κέντρα Κατάρτισης και Σχολές Δεύτερης Ευκαιρίας.

Τα παραπάνω δείχνουν ότι η Κοινωνιολογία στη σύγχρονη Ελλάδα έχει θετικές και δημιουργικές επαγγελματικές προοπτικές. Το Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου ιδρύθηκε και αναπτύσσεται σταθερά για να εκπαιδεύσει νέους επιστήμονες που θα αξιοποιήσουν αυτές τις προοπτικές.

Η διαφοροποίηση των επαγγελματικών προσόντων θα γίνεται με τους κατάλληλους συνδυασμούς κατ' επιλογή μαθημάτων και εργαστηριακών ασκήσεων, που θα θεμελιώνονται σε ένα συστηματικό υπόβαθρο μαθημάτων κορμού, το οποίο θα βοηθά στην ταχεία εμπέδωση σημαντικού φάσματος συγγενών γνώσεων και δεξιοτήτων. Στους τομείς εξειδίκευσης που προσφέρει το Τμήμα Κοινωνιολογίας παρατηρείται σήμερα σημαντική έλλειψη ειδικών, που καλύπτεται προς το παρόν από επιστήμονες άλλων κατευθύνσεων, οι οποίοι όμως, δεν διαθέτουν τις γνώσεις τις οποίες προσφέρει το Τμήμα Κοινωνιολογίας. Η έλλειψη αυτή φαίνεται άμεσα στην αδυναμία των ελληνικών φορέων και θεσμών να σχεδιάσουν και να ολοκληρώσουν κοινωνικά προγράμματα και προγράμματα ανάπτυξης, τουλάχιστο σε ό,τι αφορά την κοινωνική (μικρο και μακρο-) διάστασή τους. Η συμμετοχή των αποφοίτων του Τμήματος σε αυτές τις διαδικασίες θα έχει αποφασιστική επίδραση στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας και στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας, που σήμερα θεωρείται ένας από τους δυναμικότερους τομείς της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας οικονομίας.

Για την εξυπηρέτηση των παραπάνω στόχων το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών παρέχει στους/στις φοιτητές/ήτριες σημαντική ελευθερία επιλογής μαθημάτων κατά τρόπο που υπηρετεί τις προτεραιότητές τους και ταυτόχρονα τους κατευθύνει με τη δομή του και με τη βοήθεια συμβούλων καθηγητών. Τούτο, επειδή κάθε συνδυασμός μαθημάτων σε χρόνο και διαδοχή, αντικατοπτρίζει μια συγκεκριμένη εναλλακτική εικόνα παιδαγωγικής και επιστημολογικής σύνθεσης, που η σύνθεσή της απαιτεί ειδική γνώση και εμπειρία.

2.3.1.2 Η δομή του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Το ΠΠΣ δομείται με βάση τις ακόλουθες αρχές:

- I. Τα μαθήματα ορίζονται ως ολοκληρωμένες ενότητες ύλης ευρέος σχετικά φάσματος. Δεν παραδίδονται ως 'διδασκτέα ύλη' αλλά μελετώνται από τον/την φοιτητή/τρια από επιλεγμένη βιβλιογραφία με τη βοήθεια επικουρικών παραδόσεων και σεμιναρίων.
- II. Τα μαθήματα διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες
1. **Υποχρεωτικά κορμού (Υ).** Είναι τα μαθήματα που κρίνονται απαραίτητα για τη θεωρητική και μεθοδολογική εκπαίδευση του φοιτητή, μέσω της οποίας σφυρηλατείται η επιστημονική φυσιογνωμία του ως κοινωνιολόγου. Τα μαθήματα αυτά ο φοιτητής είναι υποχρεωμένος να τα παρακολουθήσει επιτυχώς, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την απονομή πτυχίου. Τα μαθήματα αυτά είναι 17 συνολικά και διδάσκονται αποκλειστικά από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος στη διάρκεια των τεσσάρων πρώτων εξαμήνων..
 2. **Υποχρεωτικά κατ' επιλογήν.** Είναι μαθήματα που συμπληρώνουν την επιστημονική φυσιογνωμία με τις εξειδικευμένες επιστημονικές γνώσεις που θεωρούνται κοινή βάση για ευρείες κατηγορίες επαγγελματιών κοινωνιολόγων που ζητούνται στην αγορά εργασίας. Τα μαθήματα αυτά αποτελούν ενότητες γνωστικού αντικείμενου που είτε βοηθούν στην επαγγελματική εξειδίκευση, είτε ικανοποιούν ιδιαίτερες επιστημονικές αναζητήσεις του φοιτητή. Ο φοιτητής υποχρεούται να επιλέξει έναν ορισμένο αριθμό από έναν ευρύ πίνακα που ιδεατά καλύπτει τις κυριότερες επαγγελματικές ειδικότητες στις οποίες μπορεί να έχει πρόσβαση ένας κοινωνιολόγος. Τα κατ' επιλογήν μαθήματα έχουν τη μορφή **διαλέξεων (ΥΕ)** ή **σεμιναρίων (Σ)**. Η διδασκαλία των σεμιναρίων γίνεται με τη μέθοδο της μελέτης προσχεδιασμένης βιβλιογραφίας υπό την καθοδήγηση του διδάσκοντος, που την ασκεί με περιορισμένο αριθμό υποβοηθητικών μαθημάτων και εργαστηρίων, καθώς και με ανιχνεύσεις της προόδου της με πυκνή συγγραφή σύντομων φοιτητικών εργασιών. Στα Υποχρεωτικά κατ' επιλογήν μαθήματα συμπεριλαμβάνεται επίσης η **Πρακτική Άσκηση** και η **Πτυχιακή Εργασία**. Ο σχεδιασμός του Τμήματος προβλέπει ώστε τόσο η Πρακτική Άσκηση όσο και η Πτυχιακή Εργασία να προσφέρονται πλέον από τους τομείς. Κάθε τομέας θα ανακοινώνει κάθε χρόνο συγκεκριμένες θέσεις για πρακτική άσκηση και συγκεκριμένες πτυχιακές εργασίες που σχετίζονται με το αντικείμενο του καθώς και ειδικά κριτήρια επιλογής του φοιτητών.
 3. **Συμπληρωματικά κατ' επιλογήν (ΣΕ):** Τα μαθήματα αυτά είναι μαθήματα που δεν εμπίπτουν απολύτως στο αντικείμενο της κοινωνιολογίας, τα οποία ωστόσο είναι σήμερα απαραίτητα για την υποστήριξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του φοιτητή και με τα οποία ο φοιτητής μπορεί να συμπληρώσει τις σπουδές του. Τέτοια μαθήματα είναι οι ξένες γλώσσες, ορισμένα μαθήματα πληροφορικής, ορισμένα παιδαγωγικά μαθήματα κ.λπ. Τέτοια μαθήματα ο φοιτητής

μπορεί να επιλέξει και από το πρόγραμμα άλλων Τμημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

- III.** *Στόχος είναι τα μαθήματα να οργανώνονται κατά τομέα και κατά κατεύθυνση.*
- 1. Σε κάθε Τομέα αντιστοιχούν τουλάχιστον 3 υποχρεωτικά, 6 διαλέξεις κατ' επιλογήν και 6 σεμινάρια.*
 - 2. Οι κατευθύνσεις οργανώνουν τα μαθήματα με βάση τις επαγγελματικές προοπτικές των πτυχιούχων*
- IV.** *Η επιλογή των μαθημάτων ακολουθεί τους εξής κανόνες*
- 1. Τα μαθήματα που μπορεί να επιλέξει ο φοιτητής είναι περιορισμένα σε 5 κατά εξάμηνο τα τρία πρώτα εξάμηνα, ώστε να μη διασπάται η οργάνωση της μελέτης και εργασίας του φοιτητή σε υπερβολικά μεγάλο αριθμό ενοτήτων. Επομένως τα μαθήματα είναι κατ' ανάγκη 'ευρέος πεδίου', με την έννοια ότι το καθένα τους καλύπτει μεγάλες επιστημονικές ενότητες.*
 - 2. Τα πρώτα 4 εξάμηνα τα μαθήματα είναι κυρίως υποχρεωτικά και έχουν ως στόχο να εισάγουν τον φοιτητή στην κοινωνιολογία. Σε αυτά τα εξάμηνα κάθε φοιτητής επιλέγει ανά εξάμηνο τα υποχρεωτικά μαθήματα και εφόσον αυτά είναι λιγότερα από 5 συμπληρώνει τον αριθμό των 5 μαθημάτων επιλέγοντας από τα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά.*
 - 3. Το 5ο το 6ο και το 7ο εξάμηνο ο φοιτητής επιλέγει 5 μαθήματα από τα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά είτε σε μορφή διαλέξεων (ΥΕ) είτε σε μορφή σεμιναρίων. Μπορεί να επιλέξει και μαθήματα από τα συμπληρωματικά επιλογής.*
 - 4. Το 8ο εξάμηνο ο φοιτητής επιλέγει είτε την πτυχιακή του εργασία και 3 ακόμη μαθήματα, είτε 5 μαθήματα κατ' επιλογήν από τα επιλογής υποχρεωτικά (σεμινάρια ή διαλέξεις) ή από τα συμπληρωματικά επιλογής.*
 - 5. Για την αποφοίτηση του ο φοιτητής πρέπει να έχει επιλέξει: όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα (17), τουλάχιστον 23 μαθήματα κατ' επιλογήν από τα οποία τα 4 τουλάχιστον πρέπει να είναι σεμινάρια, ενώ τα 2 μπορεί να είναι πτυχιακή και τα υπόλοιπα μαθήματα συμπληρωματικής εκπαίδευσης.*
- V.** *Τα μαθήματα είναι δυνατόν να διδάσκονται και σε συνδιδασκαλία μετά από απόφαση της Γ.Σ. υπό την προϋπόθεση ότι η συνεργασία των διδασκόντων αυξάνει το συνολικό ακαδημαϊκό έργο του μαθήματος*

Η δομή του προγράμματος σπουδών πρέπει να διασφαλίζει τόσο την πρόσβαση σε όλους του φοιτητές όσο και τις αρχές που διατυπώνονται στη στρατηγική του Τμήματος. Για να γίνει αυτό απαιτείται και ο κατάλληλος χωροχρονικός προγραμματισμός των μαθημάτων, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν υπάρχουν επικαλύψεις και ότι δεν εμποδίζονται οι επιλογές των φοιτητών. Το έργο του χωροχρονικού προγραμματισμού είχε ανατεθεί μέχρι πρόσφατα στη γραμματεία με αποτέλεσμα να μεταβάλλεται κάθε χρόνο με βάση τις ανάγκες των διδασκόντων. Το έργο του χωροχρονικού προγραμματισμού θα το αναλάβει η ΕΠΣ. Ο χωροχρονικός προγραμματισμός πρέπει να παραμένει σταθερός και να μην μεταβάλλεται κάθε χρόνο

2.3.2 Τα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Το Τμήμα Κοινωνιολογίας οργανώνει τις μεταπτυχιακές σπουδές που παρέχει σε περισσότερα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που συμπληρώνουν το εκπαιδευτικό του πρόγραμμα. Κάθε Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών πρέπει να υπηρετεί έναν τουλάχιστον από τους ακόλουθους στόχους:

1. Να προετοιμάζει τους πτυχιούχους για να ακολουθήσουν τον δρόμο της επιστημονικής έρευνας, να τους καταστήσει δηλαδή ικανούς να γίνουν στο μέλλον μέλη της ερευνητικής και της ακαδημαϊκής κοινότητας παρέχοντας τους την απαιτούμενη θεωρητική γνώση και ερευνητική εμπειρία.
2. Να εξειδικεύει τους πτυχιούχους (όχι αναγκαστικά μόνο τους αποφοίτους κοινωνιολογίας) σε ειδικές επαγγελματικές δεξιότητες και πρακτικές γνώσεις που τους εξασφαλίζουν επαγγελματικό προφίλ για το οποίο υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας.

2.3.3 Το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών

Το Τμήμα Κοινωνιολογίας οργανώνει τις διδακτορικές σπουδές που παρέχει σε ένα Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών. Σύμφωνα με αυτό το πρόγραμμα οι υποψήφιοι διδάκτορες είναι υποχρεωμένοι:

1. Να συμβάλλουν στο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο του Τμήματος, λαμβάνοντας μέρος σε ακαδημαϊκές δραστηριότητες του Τμήματος
2. Να παρουσιάζουν την πρόδό τους στο Τμήμα σε ετήσια βάση

2.4 Η στρατηγική για την έρευνα και την καινοτομία

Η έρευνα είναι το κυριότερο μέσο διασφάλισης της σχετικής αυτονομίας του επιστημονικού πεδίου και ταυτόχρονα ένα μέσο άντλησης πόρων τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από τον δημόσιο τομέα. Λόγω αυτού του διπλού της προορισμού, η έρευνα διαιρείται σε βασική και εφαρμοσμένη. Στόχος του Τμήματος είναι η ανάπτυξη τόσο της βασικής όσο και της εφαρμοσμένης έρευνας. Της βασικής διότι προάγει την επιστήμη και παρέχει κύρος μέσα στην επιστημονική κοινότητα και της εφαρμοσμένης διότι μεγιστοποιεί την άμεση κοινωνική ωφέλεια και διασφαλίζει πόρους.

Τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος κατά την άσκηση των ακαδημαϊκών καθηκόντων τους είναι δυνατόν να μετέχουν σε ερευνητικές δραστηριότητες, ατομικά ή συλλογικά οργανωμένες. Πέραν ωστόσο αυτών των δραστηριοτήτων **το Τμήμα οφείλει να οργανώσει συλλογικά τη δική του αυτόνομη ερευνητική στρατηγική**. Η αύξηση της επιστημονικής εξειδίκευσης και η ανάγκη ερευνητικής υποστήριξης καθιστούν ολοένα και περισσότερο αναγκαία τη συλλογική οργάνωση της έρευνας. Η έρευνα οργανώνεται σήμερα ως θεωρητική παραγωγή και απαιτεί μέσα (υποδομές) και πόρους καθώς και διαδικασίες διαχείρισης έργων. Μέσα, πόροι και διαδικασίες διαχείρισης απαιτούν συσσώρευση και καταμερισμό εργασίας. Η συλλογικά οργανωμένη και η συντονισμένη έρευνα είναι σήμερα οι βασικές δραστηριότητες παραγωγής νέας γνώσης. Οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να οργανώνονται σε επίπεδο Τμήματος ή Τομέα.

Η ερευνητική στρατηγική του Τμήματος υλοποιείται μέσα από την ανάπτυξη συγκεκριμένων και σταθερών ερευνητικών προγραμμάτων, ανεξάρτητων από τις ευκαιρίες άμεσης χρηματοδότησης που είναι κάθε φορά διαθέσιμες. Τα ερευνητικά προγράμματα του Τμήματος υλοποιούνται μέσα από συγκεκριμένα ερευνητικά έργα χρηματοδοτούμενα από τρίτους ή όχι.

Η ερευνητική στρατηγική του Τμήματος πρέπει να αναφέρεται στην ελληνική κοινωνία και ταυτόχρονα σε όλες τις κοινωνίες που σχετίζονται άμεσα και στενά με τον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό (Ευρώπη, Βαλκάνια, Ανατολική Μεσόγειος). Μια τέτοια ερευνητική στρατηγική έχει το πλεονέκτημα ότι υπηρετεί ταυτόχρονα δύο στόχους: α) ενεργοποιεί το ενδιαφέρον της ελληνικής κοινωνιολογίας για τη σύγχρονη έκφραση του κοινωνικού ζητήματος, και β) την προσανατολίζει προς την συγκριτική αντίληψη της κοινωνιολογικής έρευνας.

Η ερευνητική, όπως και η εκπαιδευτική, στρατηγική του Τμήματος αναπτύσσεται σε ένα συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο που καθορίζεται από τους νόμους του ελληνικού κράτους και το ιδιαίτερο θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου. Η κατανόηση των δυνατοτήτων και των περιορισμών που το συγκεκριμένο πλαίσιο επιβάλλει είναι κρίσιμη για τη χάραξη μιας ορθής στρατηγικής. Το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση αναφερόταν μέχρι σήμερα στις προπτυχιακές σπουδές και ρύθμιζε με βάση αυτές την οργάνωση και την λειτουργία των Τμημάτων. Οι μεταπτυχιακές σπουδές και η έρευνα αντιμετωπιζόνταν ως απλά συμπληρώματα των προπτυχιακών σπουδών. Επομένως το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών αποκτούσε κυρίαρχη σημασία τόσο για την ανάπτυξη όσο και για τη στελέχωση του Τμήματος. Λόγω της προτεραιότητας που το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο έδινε στο ΠΠΣ, η επιλογή των γνωστικών αντικειμένων των μελών ΔΕΠ προσδιοριζόταν αποκλειστικά από τις ανάγκες του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών. Επειδή, για να διεκπεραιωθεί το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών, απαιτείται διδακτικό προσωπικό ειδικά προσδιορισμένων ειδικοτήτων, εμπειρίας και ερευνητικού προφίλ, το προσωπικό αυτό με τα συγκεκριμένα ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά του, αναπόφευκτα προσδιορίζει σε σημαντικό βαθμό το είδος, τις κατευθύνσεις και τις συνεργασίες των ερευνητικών δραστηριοτήτων που θα αναπτύξει στα πλαίσια του Τμήματος. Οι πρόσφατες αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο, παρά τα προβλήματά τους, σηματοδοτούν μια στροφή των προτεραιοτήτων και προς τις μεταπτυχιακές σπουδές και προς την έρευνα. Η ερευνητική στρατηγική του Τμήματος πρέπει επομένως να χαραχθεί εκ νέου με βάση τις νέες συνθήκες, ενώ παράλληλα πρέπει να βελτιωθεί και να συμπληρωθεί το θεσμικό πλαίσιο που περιβάλλει όλες αυτές τις αλλαγές.

Η ερευνητική στρατηγική πρέπει να εξυπηρετεί τους ακόλουθους στόχους:

2.4.1 Συνεισφορά στην εξέλιξη της επιστήμης και της ερευνητικής τεχνολογίας

Οι επιστήμες (ως επιστημονικά πεδία) αναπτύσσονται με βάση ένα ερευνητικό παράδειγμα, που συγκροτείται γύρω από ένα συνολικό επιστημονικό πρόγραμμα. Ωστόσο συχνά η συγκρότηση ενός επιστημονικού πεδίου προχωρά μέσα από τον

ανταγωνισμό περισσότερων αντιμαχόμενων ερευνητικών προγραμμάτων. Τέτοια είναι και η περίπτωση της κοινωνιολογίας. Η έλλειψη ενός κοινά αποδεκτού επιστημονικού προγράμματος αντικατοπτρίζεται στις σημαντικές διαφοροποιήσεις που παρουσιάζουν τα προγράμματα σπουδών και τα ερευνητικά προγράμματα των Τμημάτων κοινωνιολογίας διεθνώς. Ταυτόχρονα, οι ιδιομορφίες του κοινωνιολογικού επιστημονικού πεδίου, που πηγάζουν από την ύπαρξη ανεξάρτητων κοινωνικών σχηματισμών, επιβάλλουν την ανάπτυξη διαφορετικών εμπειρικών ερευνητικών υποπρογραμμάτων. Έτσι, κάθε Τμήμα Κοινωνιολογίας καλείται μέσα από την χάραξη της δικής του στρατηγικής να επιλέξει και να εστιάσει σε συγκεκριμένα ερευνητικά υποπεδία πάντα βέβαια μέσα στο πλαίσιο που ορίζει το συνολικό επιστημονικό πεδίο της κοινωνιολογίας. Αυτή η επιλογή αποτυπώνεται στη συνέχεια στο ερευνητικό και στο συνολικό εκπαιδευτικό του πρόγραμμα.

2.4.2 Συνεισφορά στην Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη

Η ανάπτυξη του Τμήματος βασίζεται σε συγκεκριμένες ερευνητικές κατευθύνσεις με στόχο την παραγωγή νέας γνώσης. Τα ΠΜΣ και η έρευνα του Τμήματος εστιάζουν σε συγκεκριμένα υποπεδία του συνολικού επιστημονικού πεδίου της Κοινωνιολογίας, πάντοτε σε συνάρτηση με τα πεδία που προσεγγίζονται συνολικά από τις κοινωνικές επιστήμες. Μέσα από αυτήν την εστίαση το Τμήμα συνεισφέρει στην ουσιαστική παραγωγή νέας γνώσης. Η επιλογή των συγκεκριμένων ερευνητικών κατευθύνσεων αντικατοπτρίζεται στο συνολικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Τμήματος (ΠΠΣ και ΠΜΣ) αλλά και στη δημιουργία των κατάλληλων ερευνητικών εργαστηρίων του Τμήματος, τα οποία θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για τη συμμετοχή του Τμήματος σε σημαντικά ερευνητικά έργα, την παρακολούθηση όλων των σύγχρονων τάσεων της κοινωνιολογικής επιστήμης καθώς επίσης και τις κατάλληλες συνεργασίες με τους δημόσιους και του επιχειρηματικούς φορείς. Η δομή του Τμήματος, όπως και το πρόγραμμα Σπουδών αντικατοπτρίζουν την πρόθεση να δημιουργηθεί ένας εκπαιδευτικός ερευνητικός μηχανισμός που θα είναι σε θέση να εφαρμόσει βέλτιστες πρακτικές στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών.

Οι βασικές ερευνητικές κατευθύνσεις του Τμήματος είναι οι ακόλουθες:

2.4.2.1 Κοινωνική ανάπτυξη και κοινωνική οικονομία

Το Τμήμα Κοινωνιολογίας θα συμβάλει με το ερευνητικό έργο του στην κατανόηση σημαντικών κοινωνικών ζητημάτων και κοινωνικών συγκρούσεων. Τα ζητήματα αυτά αποτελούν ένα σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εντάσσονται στην περιοχή της Κοινωνικής Οικονομίας. Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες και στις ΗΠΑ, οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν σημαντικούς παράγοντες δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Ειδικά για την χώρα μας που η οικονομία στρέφεται γύρω από την παροχή υπηρεσιών και τον τουρισμό, τα προβλήματα του ελεύθερου χρόνου και της νεολαίας είναι κρίσιμα.

2.4.2.2 Εμπειρική έρευνα , μέθοδοι, εργαλεία και υποδομές των κοινωνικών επιστημών

Η είσοδος στην κοινωνία της πληροφορίας δημιουργεί σοβαρές ανακατατάξεις στις διαδικασίες παραγωγής της γνώσης. Η μεθοδολογία της εμπειρικής έρευνας αναθεωρείται σε σημαντικό βαθμό και απαιτεί την υποστήριξη ερευνητικών υποδομών. Η εκμηχάνιση των υπηρεσιών και η υποστήριξη τους με διαδικασίες, εργαλεία και υποδομές που προσομοιάζουν με αυτές τις εμπειρικής κοινωνικής έρευνας.

Η αντιμετώπιση της μεγάλης υστέρησης της χώρας σε ερευνητικές υποδομές των κοινωνικών επιστημών (βάσεις δεδομένων και βάσεις γνώσης, στατιστικά συστήματα κλπ.) θα αποτελέσει μια μεγάλη ερευνητική προτεραιότητα της χώρας. Η προτεραιότητα αυτή αναγνωριζόταν ήδη ως η πρώτη για το Τμήμα από τη μελέτη σκοπιμότητας για τη συγκρότησή του. Η ανάπτυξη της έρευνας με αυτά τα αντικείμενα είναι υψηλού ενδιαφέροντος και αποτελεί προτεραιότητα για το Τμήμα.

2.4.2.3 Θεσμικά και πολιτικά ζητήματα της ευρωπαϊκής ενοποίησης και της παγκοσμιοποίησης

Η παγκοσμιοποίηση και η ευρωπαϊκή ενοποίηση προκαλούν σημαντικές θεσμικές και πολιτικές αλλαγές στη χώρα μας. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών είναι υψηλής προτεραιότητας.

2.4.2.4 Ο χώρος και το περιβάλλον

Ο αγροτικός τομέας, τα προβλήματα του περιβάλλοντος και η ανάπτυξη των πόλεων αναδεικνύονται σε κρίσιμα προβλήματα για την χώρα μας. Ιδιαίτερα στο βαθμό που σημαντικό μέρος της Ελλάδας είναι νησιωτικό. Η έρευνα στα πεδία αυτά αποτελεί μια από τις προτεραιότητες του Τμήματος

2.4.2.5 Συνεισφορά στην αποκέντρωση και την ενίσχυση της Τοπικής Ανάπτυξης

Το Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου λειτουργεί στη Μυτιλήνη, στο Νομό Λέσβου. Η ύπαρξή του ενδυναμώνει σε σημαντικό βαθμό τη μικρή ερευνητική κοινότητα του ακριτικού νησιού, εάν μάλιστα γίνει πλήρως αντιληπτή η σημασία της γεωγραφικής θέσης του ως σημείου μεθοριακής πρόσβασης προς μια «τεράστια αγορά γνώσης», που διαμορφώνουν οι υπό ένταξη στην ΕΕ, οι τρίτες μεσογειακές και υπερκαυκάσιες χώρες, στο πλαίσιο των όσων ορίζονται και προβλέπονται από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας.

Στόχος του Τμήματος είναι να συμβάλει με το έργο του στην αντιμετώπιση των ιδιαίτερων προβλημάτων και αναγκών της τοπικής κοινωνίας. Η κατάλληλη ενασχόληση με τα κοινωνικά ζητήματα της περιοχής θα συμβάλει στην αναβάθμιση της ερευνητικής δραστηριότητας του Τμήματος, ενώ **η συγκέντρωση ενός αξιόλογου επιστημονικού δυναμικού στην περιφέρεια θα οδηγήσει επίσης και στην ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας.** Η διεθνοποίηση του προγράμματος σπουδών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο με την υποχρεωτική εισαγωγή και άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών, ως γλωσσών διδασκαλίας, σε κάποια τουλάχιστον καταρχάς μαθήματα, θα συμβάλει αποφασιστικά στην κατεύθυνση της αναβάθμισης του

Τμήματος και εν γένει του Πανεπιστημίου, σε συνάρτηση με την αναβάθμιση της τοπικής κοινωνίας.

2.4.3 Σύνδεση της έρευνας με την εκπαίδευση

Το Τμήμα Κοινωνιολογίας έχει ως στρατηγικό στόχο ήδη από τη δημιουργία του, την ενίσχυση της εμπειρικής έρευνας στη χώρα. Βασικό στοιχείο για να αναπτύξουν οι απόφοιτοί του ερευνητικό προφίλ είναι η εξοικείωση με τις διαδικασίες της έρευνας. Το Τμήμα ευνοεί τη διασύνδεση έρευνας και εκπαίδευσης ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή φοιτητών, κυρίως μεταπτυχιακών, στην έρευνα. Εργαλεία προς αυτή την κατεύθυνση είναι η πρακτική άσκηση που μπορεί να εκπονείται σε εργαστήρια του Τμήματος, η πτυχιακή εργασία, η ανάπτυξη ειδικών εργαστηριακών μαθημάτων η κατάλληλη εκπαίδευση των φοιτητών στις μεθόδους και τις τεχνικές της εμπειρικής έρευνας και τέλος η σύνδεση των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων του Τμήματος με την ερευνητική μεθοδολογία μέσα από την συνδιδασκαλία.

2.5 Η στρατηγική για το ανθρώπινο δυναμικό

Η υλοποίηση της στρατηγικής ενός Τμήματος πρέπει να προβλέπει και την επί πλέον στελέχωσή του, η οποία πρέπει να ανασχεδιασθεί εκ του μηδενός και να γίνει συμβατή με τη νέα στρατηγική. Οι σημαντικές αλλαγές που σηματοδοτούνται με την έμφαση στην έρευνα και τις μεταπτυχιακές σπουδές πρέπει να αποτυπώνονται και στην στρατηγική στελέχωσης του Τμήματος. Έτσι, **για την επιλογή νέων γνωστικών αντικειμένων μελών ΔΕΠ θα πρέπει, παράλληλα με το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, να λαμβάνονται υπόψη και οι ανάγκες των ΜΠΣ καθώς και της ερευνητικής στρατηγικής του Τμήματος.**

2.5.1 Τα μέλη ΔΕΠ

Η επιλογή των γνωστικών αντικειμένων με βάση τα οποία συγκροτήθηκε και θα αναπτυχθεί στο μέλλον το Τμήμα στοχεύει να ανταποκρίνεται συνολικά στην στρατηγική του Τμήματος και να μην περιορίζεται αποκλειστικά στις προτεραιότητες που θέτει το ΠΠΣ. Η οπτική αυτή αντικατοπτρίζεται στις ακόλουθες αρχές:

1. Τα γνωστικά αντικείμενα των μελών ΔΕΠ δεν πρέπει να καλύπτουν αποκλειστικά τις απαιτήσεις συγκεκριμένων μαθημάτων του ΠΠΣ, αλλά και ευρύτερες ανάγκες έρευνας και εκπαίδευσης όπως αυτές αποτυπώνονται στη στρατηγική του Τμήματος.
2. Τα μαθήματα του ΠΠΣ και των ΠΜΣ δεν θα καθορίζονται από τα ίδια τα μέλη ΔΕΠ αλλά από τους τομείς, οι οποίοι θα αναθέτουν στα μέλη τους συγκεκριμένα μαθήματα. Επομένως δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει αντιστοιχισμός (ένα προς ένα) του γνωστικού αντικειμένου των μελών ΔΕΠ με συγκεκριμένα μαθήματα του ΠΠΣ
3. Κάθε μέλος ΔΕΠ καλείται από τον νόμο να καλύψει 6 εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας ανά εξάμηνο, οι οποίες αφορούν σε δύο μαθήματα ανά εξάμηνο. Η διδασκαλία αυτή μπορεί να καλύπτει:

- διδασκαλία μαθημάτων τόσο του ΠΠΣ όσο και του ΠΜΣ (σε αναλογία 3 προς 1 ή 2 προς 2) ,
 - την υποστήριξη πτυχιακών εργασιών, οι οποίες για τον φοιτητή υπολογίζονται ως περισσότερα από ένα μαθήματα, ενώ για τον καθηγητή δεν υπολογίζονται καθόλου,
 - μέρος των ωρών διδασκαλίας σε συνδιδασκαλία με άλλους συναδέλφους του, η οποία θα πρέπει να προβλέπεται από το ΠΠΣ ή τα ΜΠΣ και θα έχει εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος,
 - τη διδασκαλία συγγενών μαθημάτων με το δικό του, για παράδειγμα μαθημάτων που εμπίπτουν στο αντικείμενο του Τομέα στον οποίο ανήκει το μέλος ΔΕΠ.
4. Κάθε μέλος ΔΕΠ θα πρέπει να καλύπτει ένα μόνο μάθημα το οποίο αντιστοιχεί απολύτως στο γνωστικό του αντικείμενο.

Η αποδέσμευση των μαθημάτων του ΠΠΣ και των ΜΠΣ από την απόλυτη αντιστοίχιση με τα γνωστικά αντικείμενα του μελών ΔΕΠ παρέχει στο Τμήμα σημαντικά πλεονεκτήματα όπως:

1. Επιτρέπει στο Τμήμα να αναπτύσσει τα προγράμματα σπουδών με βάση τις εκάστοτε επιστημονικές, εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες και σύμφωνα με τη στρατηγική του και όχι μόνο με βάση την υπάρχουσα κατανομή γνωστικών αντικειμένων.
2. Επιτρέπει στο Τμήμα και τους Τομείς του να συγκροτούν το πρόγραμμα σπουδών συλλογικά και όχι ως απλό άθροισμα ατομικών επιλογών και να το συνδέουν με την ερευνητική στρατηγική τους.
3. Αφήνει περιθώρια μεγαλύτερης κινητικότητας στα μέλη ΔΕΠ, τα οποία είναι δυνατόν να απουσιάζουν λόγω π.χ. εκπαιδευτικής άδειας χωρίς να δημιουργείται πρόβλημα στην υλοποίηση του προγράμματος σπουδών, και στο Τμήμα να καλύπτει τα κενά του με το διαθέσιμο κάθε φορά ανθρώπινο δυναμικό.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η επιλογή των μελών ΔΕΠ δεν πρέπει να γίνεται κατ' αποκλειστικότητα με βάση τις ανάγκες του ΠΠΣ αλλά συνολικότερα με βάση τους στόχους και τη στρατηγική του Τμήματος και να βασίζεται στα ακόλουθα κριτήρια:

1. Κανένα γνωστικό αντικείμενο δεν έχει σημασία από μόνο του αλλά μόνο σε σχέση με το σύνολο των γνωστικών αντικειμένων του Τμήματος.
2. Τα γνωστικά αντικείμενα επιλέγονται με βάση σταθερές και μακροπρόθεσμες ανάγκες στο πλαίσιο της στρατηγικής του Τμήματος και όχι συγκυριακά για να καλύψουν επείγουσες ανάγκες. Για το λόγο αυτό τα γνωστικά αντικείμενα που προκηρύσσονται κάθε φορά πρέπει να έχουν προηγουμένως οριστεί στη στρατηγική του Τμήματος. Κάθε επί μέρους τροποποίηση του καταλόγου των γνωστικών αντικειμένων, απαιτεί τροποποίηση της στρατηγικής του Τμήματος.
3. Για τον καθορισμό των γνωστικών αντικειμένων αποφασίζει μόνο η Γενική Συνέλευση του Τμήματος μετά από σχετική εισήγηση του αρμόδιου Τομέα.

2.5.2 Το έκτακτο εκπαιδευτικό προσωπικό

Εφόσον το Τμήμα έχει αποκτήσει έναν ικανοποιητικό αριθμό μελών ΔΕΠ, το έκτακτο εκπαιδευτικό προσωπικό δεν προσλαμβάνεται πλέον με στόχο να καλύψει στο μέλλον κενές

θέσεις ΔΕΠ. Προσλαμβάνεται κυρίως για να καλύψει ενδεχόμενα κενά στο πρόγραμμα σπουδών (ιδίως αυτά που δημιουργούνται συγκυριακά λόγω αδειών των μελών ΔΕΠ) και επομένως καλούνται να καλύψουν κυρίως τις ανάγκες των συμπληρωματικών μαθημάτων. Τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών δεν πρέπει να μεταβάλλονται, επομένως, με βάση τα γνωστικά αντικείμενα του έκτακτου προσωπικού. Αντίθετα το έκτακτο προσωπικό πρέπει να προσλαμβάνεται για να καλύψει ανάγκες που ήδη υπάρχουν στο πρόγραμμα σπουδών ή που προστίθενται σε αυτό από το Τμήμα με στόχο την αναβάθμισή του.

2.5.3 Το τεχνικό και διοικητικό προσωπικό

Το Τμήμα έχει σήμερα τεράστια κενά σε τεχνικό προσωπικό κυρίως για την υποστήριξη των εργαστηρίων. Η στελέχωση του Τμήματος με ΕΤΕΠ αποτελεί βασική προτεραιότητα του Τμήματος. Επίσης το Τμήμα είναι ακόμη υποστελεχωμένο όσον αφορά το διοικητικό του προσωπικό που δεν αρκεί για να καλύψει τις ανάγκες που δημιουργούν τα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών. Τέλος, μια σειρά μαθημάτων όπως οι ξένες γλώσσες, η εισαγωγή στη χρήση υπολογιστών κλπ. είναι καλύτερο να διδάσκονται από ειδικό διδακτικό προσωπικό και όχι από έκτακτο εκπαιδευτικό προσωπικό, ενδεχόμενα μάλιστα σε επίπεδο σχολής και όχι Τμήματος. Πρέπει επομένως να ζητηθούν κατά προτεραιότητα οι ανάλογες θέσεις.

2.6 Η στρατηγική για τις υποδομές και τις υπηρεσίες

Η αποτελεσματική λειτουργία του Τμήματος βασίζεται αποφασιστικά στην ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών και υπηρεσιών. Το Τμήμα διαθέτει περιορισμένους πόρους οι οποίοι παρέχονται εξ ολοκλήρου από την δημόσια χρηματοδότηση του Ιδρύματος. Είναι σημαντικό επομένως να διαθέτει μια επιτυχημένη στρατηγική για την ανάπτυξη και συντήρηση των εκπαιδευτικών, ερευνητικών και διοικητικών του υποδομών και υπηρεσιών που στηρίζουν τη λειτουργία του.

Η στρατηγική του για τις υποδομές βασίζεται

- Στη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων υποδομών. Το Τμήμα αποφεύγει κατά το δυνατόν να αναπτύξει δικές του υποδομές και μοιράζεται τις διαθέσιμες υποδομές του Πανεπιστημίου με τα άλλα Τμήματα.
- Στον ορθό προγραμματισμό της συντήρησης της αναβάθμισης και της αντικατάστασης όσων υποδομών, διαχειρίζεται το Τμήμα.

Η στρατηγική του για τις υπηρεσίες αυτές βασίζεται στα εξής:

- Στη συστηματική αξιολόγηση των υπηρεσιών ώστε να εντοπίζονται εγκαίρως τυχόν δυσλειτουργίες
- Στον συχνό ανασχεδιασμό των διαθέσιμων υπηρεσιών ώστε να ανταποκρίνονται στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες του Τμήματος

2.7 Η στρατηγική για τη διοίκηση

Η στρατηγική για τη διοίκηση του Τμήματος έχει ως προτεραιότητα την εξυπηρέτηση των κεντρικών κατευθύνσεων και των προτεραιοτήτων που θέτουμε για την εκπαίδευση και την έρευνα. Γύρω από τον πυρήνα αυτόν, δομούνται τα υπόλοιπα

στοιχεία που εκφράζουν τους ειδικότερους στρατηγικούς σκοπούς του Τμήματος. Το διοικητικό έργο του Τμήματος ασκείται τόσο από ακαδημαϊκά όργανα όπως είναι η Γ.Σ, ο πρόεδρος, οι επιτροπές και τα εργαστήρια του Τμήματος, όσο και από αμιγώς διοικητικές υπηρεσίες όπως είναι η γραμματεία. Η οργανωμένη ακαδημαϊκή διοίκηση υποστηρίζεται από τη λειτουργία των Τομέων που συγκροτούν το Τμήμα. Κάθε Τομέας, συμβάλει στην οργάνωση της έρευνας και της εκπαίδευσης σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα. Η διαβούλευση ανάμεσα στους Τομείς οργανώνεται με τη συμμετοχή τους σε συγκεκριμένες επιτροπές.

Το διοικητικό έργο του Τμήματος οργανώνεται μέσα από τη λειτουργία και τις παρεμβάσεις των ακόλουθων οργάνων διοίκησης:

- Της ΓΣ του Τμήματος
- Του προέδρου
- Των επιτροπών του Τμήματος
- Της Γραμματείας του Τμήματος
- Των εργαστηρίων του Τμήματος

Η στρατηγική για τη διοίκηση του Τμήματος βασίζεται στους ακόλουθους άξονες

- Στον ακριβή προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων και των λειτουργιών όλων των οργάνων, τόσο μέσα από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του Πανεπιστημίου, όσο και μέσα από τον εσωτερικό κανονισμό του Τμήματος και από τον ετήσιο προγραμματισμό και απολογισμό του Τμήματος, υπό την επίβλεψη του προέδρου
- Στην προσπάθεια συστηματικής ενημέρωσης όλων αξιοποιώντας τόσο τις συνεδριάσεις των οργάνων όσο και την ιστοσελίδα του Τμήματος
- Στη συστηματική αξιολόγηση του διοικητικού έργου όλων των μελών του Τμήματος που ασκούν διοίκηση

2.7.1 Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος

Το κυριότερο όργανο διοίκησης του Τμήματος είναι η Γενική του Συνέλευση, η οποία λαμβάνει όλες τις αποφάσεις .

2.7.2 Ο Πρόεδρος και ο Αναπληρωτής Πρόεδρος του Τμήματος

Το δεύτερο σημαντικότερο όργανο διοίκησης του Τμήματος είναι ο Πρόεδρος, οποίος αναπληρώνεται από τον αναπληρωτή του. Ο πρόεδρος συγκαλεί τη συνέλευση, καθορίζει την ημερήσια διάταξη της και επιβλέπει την υλοποίηση των αποφάσεων της ΓΣ.

2.7.3 Οι Επιτροπές

Η οργανωτική δομή του Τμήματος βασίζεται στη λειτουργία τριών επιτροπών:

- α. Της Επιτροπής Προγραμματισμού και Αξιολόγησης (ΕΠΑ)
- β. Της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών (ΕΠΣ)
- γ. Της Ομάδας Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜΕΑ)

Επίσης για τη λειτουργία των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) δημιουργήθηκαν Συντονιστικές Επιτροπές. Τέλος, το Τμήμα διαθέτει αντιπροσώπους στις διάφορες επιτροπές του Πανεπιστημίου. Στις επιτροπές εκπροσωπούνται όλοι οι Τομείς.

2.7.4 Η Γραμματεία

Η Γραμματεία παρέχει στο Τμήμα την απαιτούμενη διοικητική στήριξη. Η λειτουργία της Γραμματείας πρέπει να βασίζεται σε ένα οργανόγραμμα και σε μια σαφή κατανομή αρμοδιοτήτων η οποία θα εντάσσεται στον προγραμματισμό του Τμήματος.

Επίσης πρέπει να γίνει προσπάθεια προς την Σύγκλητο και τις Πρυτανικές Αρχές για μια δικαιότερη κατανομή του διοικητικού προσωπικού στα Τμήματα που να παίρνει υπόψη και το μέγεθος τους.

2.7.5 Τα Εργαστήρια

Για την υποστήριξη του εκπαιδευτικού και κυρίως του ερευνητικού έργου του Τμήματος προβλέπεται η δημιουργία εργαστηρίων. Τα εργαστήρια διακρίνονται σε ερευνητικά εργαστήρια που έχουν ως κύρια αποστολή τους την έρευνα και σε εκπαιδευτικά εργαστήρια που έχουν ως κύρια αποστολή τους την υποστήριξη της εκπαίδευσης. Κάθε ερευνητικό εργαστήριο πρέπει να ενταχθεί σε έναν Τομέα. Η λειτουργία ενός εργαστηρίου καθορίζεται από τον εσωτερικό του κανονισμό που εγκρίνεται από την Γ.Σ του Τμήματος μετά από εισήγηση του Τομέα. Μέχρι την κατάρτιση κανονισμού λειτουργίας, η λειτουργία του εργαστηρίου αναστέλλεται. Το εργαστήριο καταθέτει στην ΕΠΑ το αργότερο μέχρι την 1^η Μαΐου ετήσιο απολογισμό και προγραμματισμό της δράσης του. Η λειτουργία του εργαστηρίου που δεν έχει καταθέσει προγραμματισμό και απολογισμό αναστέλλεται μέχρι την κατάθεση του και την αναθεώρηση του προγραμματισμού του Τμήματος από την ΓΣ ώστε να την περιλάβει. Για την ομαλή λειτουργία των εργαστηρίων είναι απαραίτητη η στελέχωσή τους.

2.8 Η Οικονομική Στρατηγική του Τμήματος

Λόγω του θεσμικού πλαισίου που διέπει το ελληνικό σύστημα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η χρηματοδότησή της είναι κατά βάση δημόσια και η διαχείριση των πόρων γίνεται σε επίπεδο Ιδρύματος. Επομένως το Τμήμα διαθέτει ελάχιστα περιθώρια αυτόνομης διαχείρισης οικονομικών πόρων. Οι πόροι αυτοί προέρχονται από τα δίδακτρα των ΠΜΣ. Τα χρήματα αυτά το Τμήμα τα διαχειρίζεται ενιαία με αποφάσεις της Γενικής του Συνέλευσης που καταρτίζει σε ετήσια βάση οικονομικό προγραμματισμό και απολογισμό μετά από εισήγηση του Προέδρου που είναι και ο υπεύθυνος για την εκτέλεση του προϋπολογισμού.

2.9 Η Στρατηγική Διασφάλισης Ποιότητας

Κεντρικός άξονας της στρατηγικής είναι να αναπτύξει το Τμήμα στην οργάνωση της αξιολόγησης του. Η αξιολόγηση αποτελεί στο εξής το βασικό εργαλείο του Τμήματος για τον έλεγχο της πορείας του και για την διόρθωσή της όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο. Σκοπός της αξιολόγησης είναι η διαρκής παρακολούθηση της πορείας του Τμήματος και ο έλεγχος του βαθμού ικανοποίησης των στόχων του, του προγραμματισμού του και της στρατηγικής του.

Η αξιολόγηση αποτελεί το μοναδικό ίσως εργαλείο που έχει ένα Τμήμα για τον έλεγχο της πορείας του και για την διόρθωση της όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο. Η επιτυχία ενός

Τμήματος βασίζεται επομένως ουσιαστικά στις δυνατότητες αξιολόγησης που διαθέτει. Σκοπός της αξιολόγησης είναι η διαρκής παρακολούθηση της πορείας του Τμήματος και ο έλεγχος του βαθμού ικανοποίησης των στόχων του και της στρατηγικής του. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα χρησιμοποιούνται από το Τμήμα είτε για την διόρθωση της πορείας του, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στους στόχους και την στρατηγική του, είτε για την αλλαγή στόχων και στρατηγικής. Η διαδικασία της αξιολόγησης είναι συνολικά μια διαδικασία αυτοαξιολόγησης που περιλαμβάνει την εσωτερική και την εξωτερική αξιολόγηση. Το ίδιο το Τμήμα σε επίπεδο Γενικής Συνέλευσης ορίζει τις διαδικασίες της αξιολόγησης και αποτιμά τα αποτελέσματά της.

2.9.1.1 Εσωτερική Αξιολόγηση

Η εσωτερική αξιολόγηση πραγματοποιείται από μέλη του Τμήματος με βάση διαδικασίες που προβλέπει ο εσωτερικός κανονισμός του Τμήματος.

Τα αντικείμενα της εσωτερικής αξιολόγησης είναι:

α. Η απόδοση του Τμήματος στην πραγματοποίηση του διοικητικού έργου

- ο Συμμετοχή σε συνελεύσεις και όργανα του τμήματος
- ο Συμμετοχή στον σχεδιασμό και οργάνωση του εκπαιδευτικού έργου
- ο Συμμετοχή στο σχεδιασμό και οργάνωση του ερευνητικού έργου

β. Η απόδοση του Τμήματος στην πραγματοποίηση του εκπαιδευτικού έργου

Διακριτή αξιολόγηση του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών και των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών

- ο Με βάση δείκτες που προκύπτουν από το φοιτητολόγιο και άλλα αρχεία του Τμήματος (π.χ. ποσοστό συμμετοχής των φοιτητών στις εκπαιδευτικές διαδικασίες, βαθμολογία ανά μάθημα, φοιτητές ανά διδάσκοντα κλπ)
- ο Με βάση ερωτηματολόγιο των φοιτητών (αξιολόγηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των μαθημάτων και σεμιναρίων που πραγματοποιούνται ανά εξάμηνο)
- ο Αξιολόγηση των υποδομών και των διαθέσιμων πόρων

γ. Η απόδοση του Τμήματος στην πραγματοποίηση του ερευνητικού έργου.

Για την αξιολόγηση της απόδοσης με βάση τους οι ακόλουθους δείκτες:

- ο Αριθμός ερευνητικών έργων που πραγματοποιούνται ανά έτος
- ο Κατηγορίες ερευνητικών έργων και σύνδεσή τους με του Τομείς του Τμήματος
- ο Κονδύλια που έχουν εγκριθεί στα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος στο βαθμό που αυτά υποστηρίζουν με οποιοδήποτε τρόπο την στρατηγική του Τμήματος.
- ο Βαθμός ικανοποίησης της ερευνητικής στρατηγικής του Τμήματος από τα εγκεκριμένα ερευνητικά έργα.
- ο Ποσοστό συμμετοχής των μελών ΔΕΠ στις ερευνητικές εργασίες
- ο Αριθμός εξωτερικών συνεργατών που απασχολεί το Τμήμα ανά ειδικότητα και Τομέα
- ο Αριθμός και είδος δημοσιεύσεων

2.9.1.2 Διαδικασίες Εξωτερικής Αξιολόγησης

Στόχος της εξωτερικής αξιολόγησης είναι να συμπληρώσει την εσωτερική αξιολόγηση από μια οπτική που, ενώ εντάσσεται στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών, δεν διαμορφώνεται εξ ολοκλήρου από το Τμήμα. Η εξωτερική αξιολόγηση του Τμήματος ανατίθεται σε μέλη ΔΕΠ άλλων Πανεπιστημίων και σε εξωτερικούς συνεργάτες με εμπειρία σε θέματα αξιολόγησης. Η συστηματική αξιολόγηση μπορεί να έχει ως στόχο την αξιολόγηση των παρακάτω στοιχείων:

α Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου

- ο Πιστοποίηση του προγράμματος Σπουδών. Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος. Προσφορά μαθημάτων, σεμιναρίων, ασκήσεων ανά έτος.
- ο Σχεδιασμός, δημιουργία και προμήθεια του κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού

β Αξιολόγηση του ερευνητικού έργου

- ο Αριθμός και είδος των ερευνητικών έργων που έχουν σχεδιαστεί, εγκριθεί ή ολοκληρωθεί από τα εργαστήρια και τα μέλη του Τμήματος Κοινωνιολογίας

γ Αξιολόγηση του διοικητικού έργου και των υποδομών

- ο Βαθμός ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού. Μέλη ΔΕΠ, Διοικητικού Τεχνικού Προσωπικού σύμφωνα με τον προγραμματισμό του Τμήματος
- ο Κτιριακή και τεχνική υποδομή του Τμήματος.

Οι αξιολογήσεις που θα πραγματοποιούνται θα παρουσιάζονται σε ετήσιες εκθέσεις που θα γίνονται θέμα προβληματισμού στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος και στη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου του Αιγαίου.